

**Oriëntatie situatie garnalen
in Duitsland, Denemarken
en België**

Oriëntatie situatie garnalen in Duitsland, Denemarken en België

Rapport van: J.J.L.J. Hoist en E.H.A. Hovius

Voorwoord en Slotwoord: P.J. de Niet

Overzicht samenstelling rapport

Voorwoord **5**

Doel oriëntatieris **7**

Reistraject/overzicht gesprekspartners
(tijdens en na de reis)

Duitsland en Denemarken **9**

België **23**

Aanbevelingen algemeen **30**

Slotwoord **31**

Bijlagen:

Situatie garnalen in Nederland **33**

Kwaliteitskaart garnalen **35**

Overzichtskaart Nederlandse garnalenvloot **36**

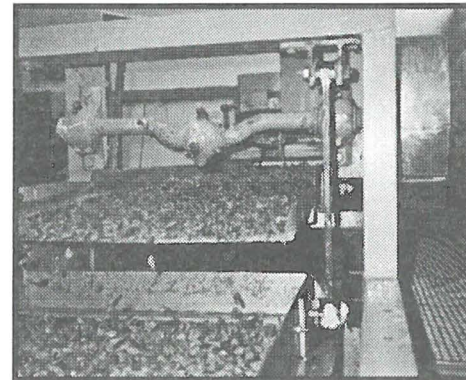
Rekening met prijzen per handelssortering **37**

Rekening met hoeveelheid ziftsel **37**

Voorwoord

De garnalensector is internationaal gericht. Enkele Nederlandse bedrijven verzorgen een groot gedeelte van de verwerking van crangon garnalen. Tevens nemen zij voor een groot gedeelte de handel in de Economische Unie voor hun rekening. Deze bedrijven zijn in de belangrijkste aanvoercentra in de EU vertegenwoordigd, onder andere in Nederland, Duitsland en Denemarken. Zij betrekken de garnalen van de daar aanvoerende vloot. Oorspronkelijk waren dat de aldaar gevestigde garnalenvissers. Tegenwoordig voeren ook Nederlandse schepen in toenemende mate met name in Deense havens aan. De vraag komt dan op in hoeverre de aanvoer- en handelingsomstandigheden in de buitenlandse aanvoercentra afwijken van die in Nederland. Het produktschap krijgt uit de sector in toenemende mate signalen dat de omstandigheden verschillen. Dit kan leiden tot ongelijke concurrentie. Voor het produktschap waren de signalen aanleiding om een oriëntatie te verrichten naar de omstandigheden in de belangrijkste aanvoerhavens in Duitsland en Denemarken. In later instantie is de oriëntatie uitgebreid door een bezoek aan België.

De heren Hovius en Holst (huidig, respectievelijk voormalig buitendienstmedewerker) kregen van het produktschap opdracht deze oriëntatie uit te voeren. De reizen vonden plaats in weken 21, 35 en 37.

Hoofdstuk 1

Doel oriëntatieris

In opdracht van het Produktschap Vis voerden wij in week 21 een oriëntatieris uit naar Duitsland en Denemarken. Doel was het krijgen van een beeld van de omstandigheden waaronder garnalen in Duitsland en Denemarken worden aangevoerd, gezeefd, gekeurd en het ziftsel al dan niet wordt gekraakt.

Hiervoor voerden wij gesprekken met vissers, handelaren en vertegenwoordigers van de visserij-organisaties.

In week 35 bezochten wij België. Bij die gelegenheid brachten we tevens een bezoek aan Breskens. In week 37 bezochten wij nogmaals enkele plaatsen in Ost-Friesland.

Hoofdstuk 2

Duitsland en Denemarken:

Reistraject

Tijdens de reis werden in Duitsland de plaatsen Ditzum, Greetsiel, Bentsersiel, Dornumersiel, Neuharlingersiel, Spica Neufeld, Dorum, Dorumer-Neufeld, Friedrichskoog, Büsum, Tönningen en Husum bezocht. In Denemarken bezochten wij Havneby.

Daarna via Friedrichskoog terug naar Nederland. In Nederland bespraken wij onze eerste indrukken met de firma's Heiploeg, Goldfish, Klaas Puul en Zeelandia.

Reisverslag

Op maandag 22 mei 1995 als eerste de plaats Ditzum bezocht. De vloot was naar zee en viste op dat moment op tong. Van de enkeling die op garnalen viste kregen we de informatie dat aan boord conserveringsmiddel werd gebruikt. In Nederland is dit inmiddels verboden.

Hierna door naar Greetsiel. Ook hier spraken wij met enkele vissers. De vloot was naar zee. Het overgrote deel van de vloot viste op dat moment op tong. Degenen die op garnalen visten waren richting Sylt. Greetsiel werkt aan een nieuwe haven. Deze is in hoofdzaak bestemd voor de vissersvloot. In de periode van de langste dag tot het einde van het jaar, vist men hier overigens nog rauwe garnalen (grüne Krabben) bestemd om te worden gedroogd. De vangsten bevatten veel ziftsel (niet-maatse garnalen). Het rauwe ziftsel komt zo van boord af en gaat naar de firma Looden. Deze firma kookt de garnalen aan de wal en droogt ze.

In Greetsiel bezochten we ook de firma De Beer. Voor wat garnalen betreft was hier geen activiteit. Wel stond in het bedrijf een drie soorten garnalenzeefmolen. We zagen geen ziftselkraker.

In Bentsersiel spraken we met een visser die zijn garnalen ook direct aan het publiek verkocht. Met name de grotere vangsten gaan via een contactpersoon direct naar de handel.

Ook in Dornumersiel worden de vangsten van de garnalenvissers direct aan de handel geleverd. De handelaren zorgen voor het zeven (grootteklasse-indeling) en keuren. Het ziftsel wordt niet gekraakt.

In Neuharlingersiel hadden we contact met een visserman. De vloot aldaar bestaat uit 17 schepen. Op het moment van ons bezoek viste de vloot op tong. Hij veroordeelde de nieuwe Duits/Hollandse Eurokotters met hun grote krachten. De in deze plaats aangevoerde garnalen gaan naar het Genossenschaft. Het Genossenschaft verzorgt het zeven en verricht zo het indelen in grootteklassen. Ook keuren zij de aangevoerde garnalen. Men kraakt het ziftsel niet. Het ziftsel wordt gedroogd en afgevoerd naar Cuxhaven. Er wordt ook machinaal gepeld met een machine van de firma Van Woensel. Voor zover wij konden nagaan verzorgde de Genossenschaft zowel het machinaal pellen als het drogen.

De volgende haven die we bezochten was Spica Neufeld. Ook hier spraken we met een visser. De lokale vloot (6 schepen) levert de garnalen aan de aldaar gevestigde firma Kocken. De zeef aan boord van de schepen hadden spijlopingen die variëerden van 5,8 mm tot 6,0 mm.

Dinsdag 23 mei 1995 waren we bij de firma Kocken in Spica Neufeld. De heer Kocken heeft drie pelmachines gebouwd, waarvan er één in Bremerhaven, één bij de firma Bremer in Dorum en één in het eigen bedrijf staat. Per 1 juli zullen de pelmachines weer operationeel worden. Op het moment van ons bezoek draaide de pelmachine niet. Het bedrijf doet zaken met de firma Heiploeg om garnalen in het buitenland te laten pellen. Ook de firma Kocken verzorgt de indeling in grootteklassen en keurt de aanvoer. Het bedrijf zeef in twee soorten. De zeefmat is ongeveer 1,50 m lang met een spijloping van 6,35 mm. De vloot voert dagelijks aan en is afhankelijk van het tij. Er was geen kraker in het bedrijf aanwezig. Deze moest nog geplaatst worden. Volgens de heer Kocken junior, kraakt het bedrijf het ziftsel wel. Het ziftsel gaat naar de fa. Bremer.

Hierna een gesprek met de heer Bremer gevoerd, de afnemer van het gekraakte ziftsel uit de noordelijke havens in Nederland en uit diverse havens in Duitsland. Ook bij diverse bedrijven in Schleswig Holstein haalt de firma Bremer gekraakt ziftsel op. Eén bedrijf (BFG) levert niet aan de firma Bremer. Dit bedrijf wil het pelafval (doppen) ook inleveren, maar Bremer kan er niets mee. Het bedrijf zou zijn ziftsel en pelafval, nu naar Esbjerg brengen.

Bremer heeft het afgelopen jaar 608 ton ziftsel uit Duitsland verwerkt, waarvan Heiploeg-Hüsum en Rentel de grootste leveranciers waren. De firma weegt het ziftsel uit Holland bij binnenkomst niet. De opgave van Harlingen is maatgevend. Heiploeg neemt van Lauwersoog 60 tot 80 ton ziftsel af. De verrekening gaat via de firma Bremer.

In het Elbe Weser gebied zijn zes handelaren actief. De grootteklasse-indeling en de aanvoerkeuring is een zaak van handel en vissers. In dit gebied is het thuispellen toegestaan. Wanneer een visser zijn ziftsel mee wil nemen kan hij er mee doen wat hij wil. Er is geen instantie die hierop controleert. De levering door de vissers aan de handel, is bij mondelinge

overeenkomst geregeld. De firma Bremer betreft overigens ook consumptiegarnalen uit Dorumer-Neufeld en uit Nederland (Harlingen).

In Dorumer-Neufeld zeeft men op de haven. De oude lokatie was onder een afdak. Nu staat er een nieuw gebouw dat er keurig uitziet. De zeefmolen die er in staat is oud. Er bestaan plannen om 6 à 7 nieuwe zeefmolens te bestellen met vaste krakers er onder. De handel zorgt voor de krakers.

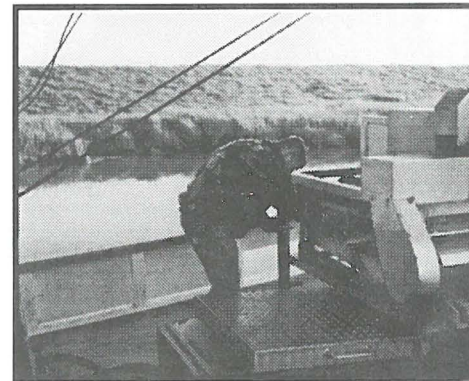
Om de grote hoeveelheden gekraakt ziftsel (die soms geleverd worden) te kunnen verwerken, heeft de firma Bremer veel moeten investeren. Toch moet het bedrijf bij te grote aanvoer het teveel aan ziftsel naar Bremerhaven laten vervoeren. Daar verwerkt een bedrijf het tot vismeel. De opbrengst hiervan is overigens beduidend lager, dan bij verwerking tot bijvoorbeeld kattevoer.

Na het bezoek aan de firma Bremer naar Friedrichskoog. Hier was geen aanvoer. Er lagen alleen wat schepen in onderhoud.

Hierna naar Büsum, waar wij een afspraak hadden met de heer Rosenzweig van de Landesvereinigung Schleswig-Holsteinischer Erzeugerverorganisationen für Nordseekrabben. De heer Rosenzweig zou graag zien dat er ook in Duitsland zeefmolens komen, die alle dezelfde afmeting van zeefmat hebben (lengte en spijlwidte), zodat overal op dezelfde wijze gezeefd wordt. Hij is voorstander van éénduidig werken binnen de EU, voor wat betreft de indeling in grootteklassen en controle daarvan, de aanvoerkeuring en het kraken van het ziftsel. De maandoverzichten van het Produktschap Vis, die wij hem gaven, vond hij zeer overzichtelijk. Vooral de weergave per haven. Een dergelijk overzicht is in Duitsland overigens niet zo makkelijk samen te stellen en te krijgen.

De totale aanvoer van garnalen in Duitsland (\pm 10 miljoen kg), Denemarken (\pm 2,7 miljoen kg) en Nederland (\pm 7,3 miljoen kg) is \pm 20 miljoen kilogram. Van de in Denemarken aangevoerde garnalen (\pm 2,7 miljoen kilogram) neemt de Hollandse vloot een heel groot deel voor haar rekening.

De visreizen die de garnalenvloot maakt, mogen in Schleswig-Holstein niet langer zijn dan twee à drie dagen. Men moet twee maal per week lossen. Dit op straffe van DM 1.000. Voorzover wij begrepen dwingt het Fischereiamt het naleven van de lossingsmaatregel af (via controle?) en legt zij de boete op. Volgens de heer Rosenzweig behoort in Husum en Büsum de overheid te controleren, waarbij tevens gelet behoort te worden op het kraken. (Op het moment van ons bezoek was er echter geen sprake van overheidscontrole). Overigens maakte hij wel melding van het gerucht dat er ziftsel verkocht werd voor DM 0,70 per kilogram. Hem is niet duidelijk welk bedrijf zich hieraan schuldig maakt. Als het gerucht waar is, vindt de heer Rosenzweig dit een zeer slechte zaak. Het bedrijf Büsumfisch, beschikte bij het van start gaan niet over een ziftselkraker. Op aandrang van de heer Rosenzweig gebruikt het bedrijf nu een reservekraker en zal het een nieuwe bestellen. Indien het bedrijf niet overgaat tot het kraken van het ziftsel, wordt met sluiting bedreigd. De heer

Rosenzweig is voorstander van het op één plaats zeven in Büsum. Het zeven in de verschillende bedrijven zou hierdoor tot het verleden gaan behoren. In Büsum was op de dag van ons bezoek geen aanvoer. Bij aanvoer van garnalen lossen er schepen uit Büsum, Wieringen en Friedrichskoog.

Bij de firma Rentel lossen 24 schepen, bij B.F.G. 15 schepen en bij Büsumfisch 8 schepen uit Holland.

Büsum maakt veel propaganda voor visproducten, met de nadruk op garnalen.

Woensdag 24 mei 1995 een bezoek gebracht bij de firma Rentel in Büsum. Wij spraken met de heer Rentel over het in de handel brengen van ongekraakt ziftsel. Ook hij had het vermoeden dat dit gebeurde, maar kon niet aangeven welk bedrijf zich hieraan schuldig maakte. In het bedrijf was kort voor ons bezoek gezeefd. Het ziftsel was gekraakt. Het bedrijf zeeft in twee soorten en gebruikt een zeefmolen waarvan de zeefmatten boven elkaar liggen. De firma is van plan om een nieuwe zeefmolen te bestellen. Wij kregen geen beeld hoe die er uit moet gaan zien. De huidige zeefmat heeft een spijlopening die varieerde van 6,3 mm tot 6,5 mm. De lengte was 2 meter.

De aanvoer van de garnalen bij het bedrijf gebeurt per as (koelwagen). Het bedrijf ligt namelijk niet in de omgeving van de haven. De toevoer naar de zeefmolen gaat op dezelfde manier als in Den Oever. De garnalen verpakt in kisten (of zakken) gaan uit de auto in de toevoertrechter. De aanvoerdagen zijn voornamelijk woensdag en vrijdag, dus ook hier geen langere reizen dan twee à drie dagen.

Na Büsum bezochten we Tönningen. Daar is voor wat aanvoer van garnalen betreft sinds 1995 geen enkele activiteit meer.

Husum is de aanvoerhaven geworden. In Husum spraken wij met de heer Rohde. Hij is aanvoerder en tevens voorzitter van de visserijorganisatie. In Husum lossen van de plaatselijke vloot, vijf schepen bij Heiploeg en vijf bij Holsatia. Dit laatste bedrijf zeeft in twee soorten. De eerste zeefmat heeft een spijlwijdte van 6,5 mm. De lengte van de mat is 2 m. Men kraakt het ziftsel. De toevoeging van benzoëzuur was zeer groot. De samenstelling van de conserveringsmix is 60 % zout, 32 % benzoëzuur en 8 % citroenzuur.

Volgens de heer Rohde bestaat er in Duitsland ook een zeefplicht. De aanvoerkeuring en de grootteklasse-indeling geschiedt ook hier door het bedrijf.

De aanvoer naar het bedrijf gebeurt in containers. De vissers legen hun kisten of zakken in de containers. Zodra de container vol is, dekt men deze met een zeil af, zodat de garnalen beschermd zijn tegen zon, regen en vogels. Een lossingssysteem als in Lauwersoog, maar dan met afdekzeil.

In de middag bezochten wij het bedrijf van de firma Heiploeg en spraken met de bedrijfsleider, de heer Rudiger Kock. Dit bedrijf zeef de garnalen in vier soorten. De eerste zeefmat is 2 m. lang en heeft een spijlwidte van 6,5 mm. Het bedrijf weegt het ziftsel en kraakt dit vervolgens. De bedrijfsleider weet hierdoor precies van elk schip hoeveel ziftsel de aanvoerder aanvoert en hoeveel kilogram de firma Bremer afneemt. Wanneer een schip te veel ziftsel aanvoert, neemt de heer Kock contact op met de schipper. Hij deelt hem vervolgens mede dat het bedrijf geen ziftselverwerker is en dat de schipper moet zorgen voor een betere zeping aan boord. Het toedienen van benzoëzuur verliep onregelmatig. De heer Kock zei 1 gram per kilogram toe te dienen. Ook de heer Kock klaagde over ziftsel dat mogelijk in Polen gepeld zou worden en waar geld voor betaald zou worden. De heer Kock deelde mee volgens de regels te werken. Zijn mening was dat niet alle bedrijven de regels hantieren zoals het zou moeten. Hierdoor heeft hij aanvoerders verloren aan andere bedrijven. De grootteklasse-indeling en de aanvoerkeuring wordt ook hier door de handel gedaan.

Hij schetste ons vervolgens het volgende voorbeeld over een probleem bij het naleven van de regels voor de indeling in grootteklassen. Een visser wilde over de zeefmat van 6,5 mm. zeven terwijl de 6,8 mm maatregel voorgeschreven was. De heer Kock voldeed aan de wens van de visser en kreeg daarvoor een boete (voorzover wij konden achterhalen van de Landesverein). Deze boete betaalde hij niet met de bedoeling een proces af te dwingen. Bedoeling daarvan was ook andere bedrijven te dwingen volgens de regels te werken en te bereiken dat er controle komt op de regelgeving.

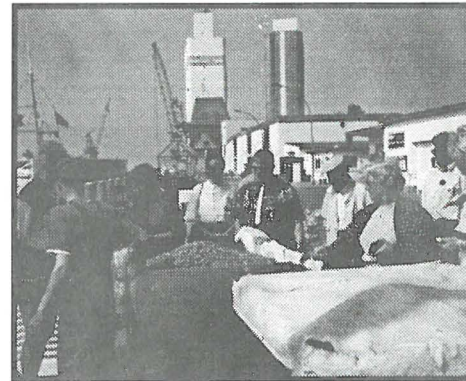
De firma Heiploeg Husum houdt de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm ook apart. De doorsnee reactie bij het zien van deze sortering luidt:

ZIFTSEL !

De sortering voldoet echter aan grootte 2 van EU-norm. Zodra de zeefmat van 6,8 mm van kracht is (maatregel waarbij alleen grootte 1 in de handel mag komen) dan is de sortering 6,5 tot 6,8 dus ziftsel, wat vervolgens gekraakt wordt. Deze situatie geldt als de prijs van de garnaal gemiddeld beneden de f 5,— ligt. Maatgevend is de gemiddelde prijs van Den Oever. De maatregel geldt volgens afspraak tussen de PO's van Denemarken, Duitsland en Nederland.

Het gerucht als zou er door Nederlandse garnalenhandelaren ziftsel ingevoerd worden uit Denemarken en Duitsland heeft volgens ons betrekking op invoer van de sortering 6,5 - 6,8.

Donderdag 25 mei 1995 naar Havneby (DK). Als eerste bezochten wij het bedrijf van de firma Heiploeg en spraken met de bedrijfsleider, de heer Schipma. Het bedrijf zeef de garnalen in vier soorten. Men kraakt het ziftsel niet maar weegt het wel en doet het vervolgens in tubs. Het ziftsel gaat naar de vismeelfabriek in Esbjerg. De eerste zeefmat heeft een lengte van 2,4 m. (zoals in Nederland) en heeft een spijlwidte van 6,5 mm. De volgende zeefmat is 6,8 mm. Ook dit bedrijf houdt de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm apart. Dit is overigens een eis van de Deense

producentenorganisatie (PO). Op de verantwoordingslijst van het aantal kilogrammen per sortering (zie bijlage 1) staan vijf sorteringen. Sortering vier is de grootte 6,5 mm tot 6,8 mm. Deze heeft dezelfde prijs als sortering 3. Sortering vijf is het ziftsel.

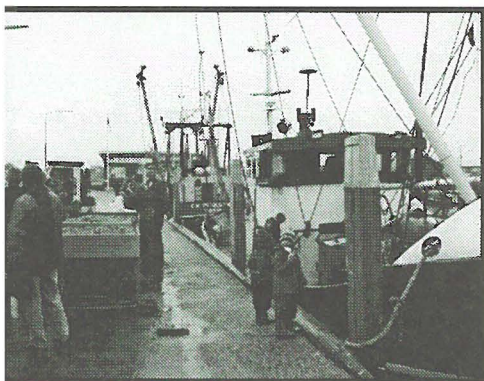
Het vervoer vanaf het schip naar het bedrijf gaat over een behoorlijke afstand. De garnalen gaan na aanvoer in containers. Het systeem is hetzelfde als in Lauwersoog en Husum. Alleen gebruikt men hier, net als in Lauwersoog, geen afdekzeil. De aanvoerder meldt zich bij het bedrijf. Er is geen contract. Ook hier zorgt het bedrijf voor de grootteklasse-indeling en de aanvoerkeuring. De Deense garnalenvissers mogen ook geen langere reizen maken dan twee à drie dagen en lossen dus twee maal per week. De Deense PO haalt de aanvoergegevens, waaronder de gegevens van het ziftsel bij het bedrijf. De PO verhaalt de vrachtkosten die verband houden met het ziftsel op de aanvoerder (lid PO).

Ons voorstel om een onafhankelijke instantie de aanvoer te laten keuren en de indeling in grootteklasse respectievelijk de controle op de grootteklasse te laten uitvoeren, had alle steun van de heer Schipma. Momenteel houdt het bedrijf geen heffingen in van de Nederlandse aanvoerders. De besprekingen hierover lopen nog.

Het ziftselpercentage van de aangevoerde garnalen lag niet hoog. Wij zagen percentages van 3½ % (zie bijlage 2). Het bedrijf zag er keurig uit (was pas opgeknapt). De werkwijze die het bedrijf volgt komt goed verzorgd over. Het bezoek duurde tot na de middag.

Vrijdag 26 mei 1995 het bedrijf van de firma Klaas Puul bezocht en met de bedrijfsleider, J. Duan gesproken. Dit bedrijf is recent opgestart en heeft vier aanvoerders met de Deense nationaliteit en één aanvoerder met de Nederlandse nationaliteit. Het bedrijf zeef eveneens in vier sorteringen. De eerste zeefmat is 55 cm. lang en heeft een spijlwidte 6,5 mm. Deze korte lengte van de eerste mat is mogelijk uit concurrentie-overweging gekozen. Toch werkt de maatregel zeer sterk in het nadeel van deze firma. Immers, het bedrijf betaalt voor een hoeveelheid te kleine garnalen die in de pelhoeveelheid meegaan. De indeling in grootteklassen en de aanvoerkeuring gebeurt ook hier door het bedrijf. De sortering 6,5 mm tot 6,8 mm blijft apart. De aanvoerder ontvangt voor deze sortering evenveel als voor de daaropvolgende grovere sortering. Het bedrijf kraakt het ziftsel eveneens niet. Het bedrijf weegt het ziftsel wel. Het ziftsel gaat in tubs om afgevoerd te worden naar de vismeelfabriek in Esbjerg. Volgens Duan voegt het bedrijf 1% benzoëzuur toe. Het doseerapparaat staat boven de opvoerband en niet boven de dichte uitloop van zeefmat (zoals in Holland).

Ook hier gebruikt men containers voor de toevoer van garnalen van af het schip naar het bedrijf. Het gebeurt dus op dezelfde wijze als bij de firma Heiploeg. De firma Klaas Puul houdt ook geen heffingen in van de aanvoerders. Het bedrijf ziet er keurig uit en is van recente datum.

Na dit bezoek gingen we langs bij de firma Poseidon (van Belzen). We spraken ook daar met de bedrijfsleider, Tommy. Dit bedrijf zeeft eveneens in vier sorteringen. De eerste zeefmat ligt in een aparte molen en heeft een spijlwidte van 6,5 mm met een lengte van 2 m. Van deze mat gaan de gezeefde garnalen met een opvoerband naar de soortenzeef. De eerste soort die gezeefd wordt is de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm.

Het ziftsel wordt ook hier niet gekraakt maar wel gewogen en daarna per tub afgevoerd naar de vismeelfabriek in Esbjerg. De firma Poseidon zorgt voor de afvoer van al het ziftsel in Havneby. Ook hier deelt het bedrijf de garnalen in grootte in. Het bedrijf keurt de aanvoer. Wij constateerden wel dat het bedrijf wat dreigt te verouderen. De hygiënische omstandigheden verdienen verdere aandacht.

Rond het middaguur uit Havneby (DK) vertrokken richting Friedrichskoog (D). Dit is een haven met een thuisvloot van ongeveer 40 schepen. Op de haven spraken wij met vissers over een mogelijk probleem met ziftsel. Dit was hier niet aan de orde. De firma's Stührk en Holsatia kraken het ziftsel. De firma Bremer haalt het gekraakte ziftsel op.

Daarna bezochten wij de firma Stührk. Deze firma zeeft in vier sorteringen. De eerste zeefmat is 2 m. lang met een spijlwidte van 6,5 mm. Wij troffen een kraker aan in het bedrijf. Tijdens ons bezoek zagen wij een auto van de firma Bremer het ziftsel ophalen.

Vervolgens bezochten wij in Friedrichskoog het bedrijf Holsatia. Dit bedrijf zeeft vijf fases. Als eerste ligt er een nauwe zeefmat van 20 cm lengte om de pootjes er uit te zeven. Dan volgt een mat van 2 m. lengte met een spijlwidte van 6,5 mm. Ook hier troffen wij een kraker aan. Bremer kwam hier het ziftsel halen. In het bedrijf staan zeven pelmachines van de firma van Woensel. De firma Heiploeg kwam de consumptiegarnalen halen. Het bedrijf Holsatia is een net bedrijf.

Bij alle bedrijven die wij bezochten werden we goed ontvangen. Ondanks dat de hoofdvestigingen voorbericht hadden, kregen wij sterk de indruk dat de bedrijven niet op onze komst voorbereid waren. We kregen alle voor ons relevante informatie en konden ons in de bedrijven vrij bewegen.

Ost Friesland

Op 14 september 1995 vertrokken we nogmaals naar Ost Friesland. Nu specifiek om de aanvoer van rauwe garnalen (ziftsel) te bekijken.

De eerste plaats die we bezochten was Ditzum. Tijdens de periode van ons bezoek waren 8 garnalenschepen actief. De vloot was naar zee. De firma J. Bruhns neemt de garnalen af. Deze doet vervolgens zaken met de firma Heiploeg. De aanvoer van rauw ziftsel is in Ditzum niet meer aan de orde. De drogerij ligt stil. Gekookt ziftsel gaat naar de firma Looden.

Vervolgens reden we naar Nordeich en spraken daar met de schipper van de NOR 201. Nordeich heeft een vloot van 16 garnalenschepen. Twee schepen leveren hun garnalen aan een firma in Bremerhaven.

De rest lost bij het Genossenschaft en bij de firma Noorman. Aan boord van de NOR 201 staat een spoelsortermachine van de firma Sterkos. Men zeeft met een trommel van 6,25 mm. De prijzen varieerden al naar gelang de grootte, van DM. 5,25 tot DM 6,25 per kg.

Daarna bezochten we de firma Noorman. Hier voerden we een gesprek met een medewerker van het bedrijf. De heer Noorman was niet aanwezig. Er staat in het bedrijf een zeefmolen met een zeefmat die een breedte heeft van 1 m. en een lengte van ongeveer 1,80 m. De spijlwijdte is 6,5 mm. Het bedrijf voegt op de zeefmolen geen benzoëzuur toe. Men kraakt het ziftsel niet. Het niet gekraakte ziftsel gaat vervolgens naar de drogerij (firma Looden). Het bedrijf keurt de garnalen op versheid en deelt de garnalen in/ controleert op grootte. In Nordeich pelt men weliswaar nog handmatig, maar de hoeveelheden zijn niet groot meer. In Nordeich verblijvende Vietnamezen pellen eveneens garnalen (in atelier van Noorman). Volgens de medewerker van de firma Noorman is de controle op het gepelde produkt van de pellers(sters) zeer intensief. Men zou werken met een pelvergunningensysteem.

Na Nordeich bezochten we Greetsiel. We zochten als eerste het Genossenschaft op en voerden een gesprek met de bedrijfsleider. Er staat in het bedrijf een zeefmolen met een zeefmat van 2,4 m lang met een spijlwijdte van 6,5 mm. (zoals in Nederland). Het Genossenschaft zeeft in één soort. Als een schipper de garnalen aanvoert van meer dan 800 stuks in een kilo, zeeft men de partij nogmaals. Zeven schepen leveren hun garnalen bij het Genossenschaft af.

Tijdens ons bezoek kwam de vloot in Greetsiel net binnen. De haven met de loskaden is net vernieuwd en ziet er keurig uit. De vloot bestaat uit 24 schepen en oogt goed verzorgd. De meeste schepen blijven maar één dag weg. Een enkel vaartuig twee dagen. Ongeveer 15 schepen houden het rauwe ziftsel dat aan boord door de zeef (schudzeef en ook wel trommelzeven) valt aan boord. De firma Looden neemt het rauwe ziftsel af. Het moet overigens dagvers zijn. Het rauwe ziftsel wordt direct van boord op speciale wagens geladen. De wagens transporteren het ziftsel naar de fabriek (drogerij) van de firma Looden. De fabriek ligt buiten het dorp. De wagens rijden met een dekzeil. De periode van aanvoer van rauw ziftsel gebeurt in overleg met de Duitse overheid.

Na een gesprek met een schipper die rauw ziftsel aanvoert, werd ons duidelijk dat de vloot van Greetsiel verschillend denkt over het meenemen van het (rauwe) ziftsel. De schepen die meerdere dagen wegblijven kunnen het ziftsel overigens niet leveren aan Looden, omdat hij uitsluitend dagvers ziftsel wil hebben. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat deze schippers tegen het meenemen van rauw ziftsel zijn. De mening van de heer Looden en enkele garnalenvissers is, dat 90 % van de kleine rauwe garnalen dood gaat. Zeker van de schepen die uitgerust zijn met een schudzeef. Een enkele aanvoerder heeft een spoelsortermachine.

Om 14.30 uur hadden we een afspraak met de heer Looden, om zijn fabriek waar hij het rauwe ziftsel kookt en droogt te bezichtigen. De verwerking van de garnalen gebeurt automatisch. Het proces is computer gestuurd. Het gedroogde produkt (hele gedroogde garnalen) gaat naar de visvoederfabrikant (siervissen). Ook gebruikt men het produkt voor kippevoer. In de opvoerbak van de rauwe garnalen troffen we overigens ook gekookt ziftsel aan.

De fabriek staat nog niet zo heel lang en heeft een investering geveerd van enkele miljoenen DM. Men kan twijfels hebben of het drogen van het rauwe ziftsel nog een lang leven beschoren is. In hoeverre dat beïnvloed wordt door emotie of economie is onvoldoende duidelijk. Het systeem rondom de aanvoer en verwerking van rauw ziftsel in Greetsiel maakte op ons een verzorgde indruk.

Daarna bezochten we de firma de Beer en werden gastvrij ontvangen door de heer Dirk de Beer. Het bedrijf zeeft de garnalen in drie soorten. Voordat de garnalen op mat van 6,5 mm. vallen, voegt de doseerapparaat benzoëzuur toe. De zeefmat van 6,5 mm heeft een lengte van 2 m. De zeefmolen is vrij nieuw en zag er goed verzorgd uit. Men kraakt het ziftsel niet, maar voert het direct af naar de firma Looden om het daar te drogen. Men pelt niet handmatig in Greetsiel. De firma de Beer laat de garnalen via Heiploeg pellen en levert wat de firma zelf niet kan afzetten aan Heiploeg. De Beer heeft aanzienlijke afzet van garnalenpitten in Duitsland. Het bedrijf betreft van 30 schepen de garnalen en heeft een nevenvestiging in Carolinasiel. In Greetsiel zijn 4 garnalendehandelaars actief die allen een gedeelte van de vloot als leverancier hebben. De firma Looden laat zijn consumptiegarnalen bij de Beer zeven. Oorzaak ligt voor een groot gedeelte in de investering die nodig zou zijn om het bedrijf van de firma Looden aan te passen aan de hygiëne-eisen van de Economische Unie voor het verwerken van garnalen voor menselijke consumptie. Hoewel het bedrijf van de firma de Beer er goed uitziet moet ook hij nog enkele investeringen doen om aan alle eisen te voldoen.

Bezoek handelaren in Nederland

Om het rapport van de oriëntatieris zo compleet mogelijk te maken spraken wij in aansluiting aan onze reis in week 21 met de heer Nienhuis van de firma Heiploeg, de gebroeders Mooyer van de firma Goldfish, de heer Evert Puul van de firma Klaas Puul en de heer Van Belzen van de firma's Zeelandia en Poseidon. De heer De Niet was eveneens bij de gesprekken aanwezig. Bij het laatste gesprek was ook de heer F. Jansen, voorzitter van de Vebega, aanwezig.

Alle betrokkenen waren van mening dat het aan te bevelen is éénduidig te werken en bij voorkeur een standaard zeefmolen binnen de EU te introduceren. Daarnaast zouden controle op de grootteklasse en de keuring van de aanvoer door een onafhankelijke instantie moeten gebeuren. Dit zal positief uitwerken op de gehele sector. De huidige omstandigheden bij verhandeling van de aanvoer en de afzet naar het verbruikers-

kanaal, dwingen de handel in feite om garnalen hoe dan ook af te nemen. De noodzaak tot afname geldt dus ook voor garnalen van mindere kwaliteit. De garnalen worden wel op een later tijdstip in het bedrijf aan een verdere keuring onderworpen. De concurrentieverhoudingen veroorzaken op dit moment de houding van de handel. Men is bang dat vissers van afnemer veranderen als zij een partij weigeren. Wij stellen overigens voorop dat de handel echte stinkers (in de praktijk de naam voor bedorven garnalen) niet verwerkt.

In de huidige situatie accepteert de handel garnalen die een te lange reisduur hebben. Dit speelt met name bij de Hollandse vloot een grote rol. Het belang van het uitzeven van de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm. ligt in het rendement. Wanneer men kleinere garnalen door de grovere sortering laat, hebben pellers/pelsters de neiging die opzij te schuiven bij het afval (de doppen). Dit betekent extra grondstofkosten en produktverlies. De bedrijven laten de aparte (kleine) sortering in specifieke pelcentra pellen, tegen een hoger pelloon.

De heffingen voor PO's en het Produktschap Vis dienen te geschieden aan de hand van opgave door de vissers. (Voor het produktschap is dit de verplichte 'opgave aanvoer buiten de afslag om').

De garnalenbedrijven hebben de bereidheid uitgesproken om controle toe te staan op de aanvoergegevens van de vissers (afstemming aanvoeropgave visser met aankoopgegevens bedrijven).

Het toevoegen van het benzoëzuur kwam ook aan de orde. Het doseren van een poedermix met de huidige apparatuur is een probleem. Een alternatief is mogelijk het doseren met een granulaat (korrelstructuur). Het poeder dat nu gebruikt wordt is erg vochtgevoelig. Dit beïnvloedt het doseren met de huidige apparatuur nadelig. Een bedrijf maakte ons tijdens het bezoek attent op granulaat. Wanneer benzoëzuur in granulaatvorm gebruikt wordt, is de vochtgevoeligheid wellicht beduidend minder. Dit is positief voor het doseren.

Bevindingen Duitsland en Denemarken

Ost Friesland:

- gebruik conservering aan boord
- aanvoer rauwe garnalen voor industriële doeleinden
- ziftsel niet gekraakt
- aanvoerders leveren direct aan de handel
- handelaren delen in grootte in en keuren op versheid, geen onafhankelijke controle-instantie
- het Genossenschaft deelt in, in grootte en keurt op versheid, geen onafhankelijke controle-instantie
- afwijkende afmeting zeef aangetroffen ten opzichte van afmetingen produktschapszeef aanzienlijk deel van de vloot viste op tong

Ditzum:

- dagvisserij
- geen aanvoer van rauwegarnalen voor industriële doeleinden
- ziftsel wordt niet gekraakt
- aanvoerkeuring en controle grootteklasse indeling door handel

Nordeich:

- er wordt nog handmatig gepeld
- afwijkend model zeefmolen
- ziftsel wordt niet gekraakt
- aanvoerkeuring en controle grootteklassen indeling door handel
- geen toevoeging van benzoëzuur op de zeefmolen

Greetsiel:

- Genossenschaft zeeft in één soort, de firma de Beer zeeft in drie soorten
- aanvoerkeuring en indeling in grootteklassen gebeurt voor belangrijk gedeelte door handel
- verdeeldheid over de aanvoer van rauw ziftsel onder de vissers
- de firma Looden heeft veel geïnvesteerd om rauw ziftsel te koken en te drogen

Elbe Weser:

- indelen in grootte en keuren versheid is zaak van vissers en handel, voorzover vast te stellen geen onafhankelijke controle instantie
- vissers kunnen desgewenst zelf over hun ziftsel beschikken
- thuispellen toegestaan
- plannen voor aanschaf aantal nieuwe zeven en krakers
- afwijkende spijloopening van een zeefmolen aangetroffen

Schleswig-Holstein:

- PO operationeel, voert sanctiebeleid v.w.b. naleven PO-regels
- korte visreizen
- bij vervoer van garnalen in containers met heftrucks gebruikt men dek zeilen (van havenkade naar bedrijf)
- handelaren delen in grootte in en keuren op versheid
- één bedrijf beschikte niet over een kraker (reservekraker in gebruik)
- verschillende afmetingen zeefmatten en meerdere typen zeefmolens
- geen vaste krakers
- ziftsel wordt gekraakt
- doseren conservering geeft problemen
- aparte sortering garnalen grootte 2 (6,5 mm tot 6,8 mm)

Denemarken:

- PO operationeel
- korte visreizen DK-vloot
- lange visreizen NL-vloot

- bij vervoer van garnalen in containers met heftrucks gebruikt men géén dekzeil (van havenkade naar bedrijf)
- handelaren delen in grootte in en keuren op versheid, geen onafhankelijke controle instantie
- ziftsel wordt niet gekraakt
- ziftsel gaat naar de vismeel (PO volgt gang van zaken nauwlettend)
- PO verhaalt kosten ziftsel op leden
- verschillende afmetingen zeefmatten
- doseerapparaat conserveringsmiddel op opvoerband
- aparte sortering garnalen grootte 2 (6,5 mm tot 6,8 mm)

Algemeen:

1. Geen situaties aangetroffen die aanleiding zijn om te veronderstellen dat ziftsel op de markt voor menselijke consumptie komt.
Zolang de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm DM 4,50 opbrengt, dan zou ongekraakt ziftsel interessant kunnen zijn voor de handel.
2. Gegevens van de aanvoer van garnalen zijn niet op regelmatige tijdstippen te verkrijgen.
3. De garnalenbedrijven beschikken over afnamegegevens van garnalen geleverd door aanvoerders.

Aanbevelingen Duitsland en Denemarken**Ost Friesland:**

1. Gebruik van conservering aan boord niet toestaan
2. De aanvoer van rauw ziftsel beperkt houden tot Greetsiel toestaan.
Op termijn streven naar afschaffen van aanvoer van rauw ziftsel.
Opbrengst is voor de vissers mogelijk economisch interessant, maar het sparen van de kleine rauwe garnaal door hem levend weer over boord te zetten (zie visie Boddeke) tot een later moment geniet voorkeur. Nederland is uitsluitend voorstander van visserij op markt waardige garnalen bestemd voor menselijke consumptie. Probleem stond eerder vermeld in het ziftselrapport uit 1990 van de heer Holst.
3. Onafhankelijke instantie belasten met controle op indeling in grootte klassen en de versheidskeuring aanvoer
4. Ziftsel kraken

Elbe Weser:

1. Verbeteren controle op indeling in grootteklassen, aanvoerkeuring en directe levering ziftsel
2. Uniformeren zeefmethodiek in de aanvoerplaatsen, met name van belang voor bedrijf dat nieuwe zeefmolens wil aanschaffen
3. Instellen thuispelsverbod door Neder-Saksen

Schleswig-Holstein:

1. Onafhankelijke instantie belasten met controle op indeling in grootte klassen en de versheidskeuring aanvoer

2. Uniformeren zeefmethodiek en vaste ziftselkrakers onder de zeefmolens
3. Dosering conserveringsmiddel verbeteren

Denemarken:

1. Korte visreizen NL-vloot
2. Afdekken containers
3. Onafhankelijke instantie belasten met controle op indeling in grootte klassen en de versheidskeuring aanvoer
4. Ziftsel kraken
5. Uniformeren zeefmethodiek en vaste krakers onder de zeefmolens
6. Uniform afnamebeleid door de handel.
Momenteel neemt de handel genoeg met kwalitatief mindere garnalen. De zeefmethodiek verschilt onderling eveneens, waardoor de samenstelling van sorteringen afwijkt. De handel accepteert van de NL-vloot langere visreizen. De situatie lijkt sterk onder invloed te staan van concurrentie-overwegingen. Het is aan te bevelen hierover tot een akkoord te komen.
7. Zolang garnalen niet gekraakt worden zoute en flauwe garnalen in dezelfde container/tub blijven doen.
Het samenvoegen van zoute en flauwe garnalen heeft een negatieve uitwerking op de pelbaarheid van garnalen.
8. Dosering conserveringsmiddel verbeteren.

Hoofdstuk 3

België

Reistraject

Tijdens onze reis bezochten we de plaatsen Zeebrugge, Blankenberge, Oostende en Nieuwpoort.

Reisverslag

Op maandag 28 augustus 1995 bezochten we eerst Breskens. Tevens namen we daar telefonisch contact op met de voorzitter van de Rederscentrale, de heer Bart Schiltz.

Deze ontving ons om 11.30 uur in de vismijn te Zeebrugge.

Volgens de heer Schiltz bestaat de garnalenvloot van Zeebrugge op dit moment uit 8 vaartuigen. Men wil de garnalenvloot graag uitbreiden met een aantal Eurokotters. Dit stuit echter, op nog al wat bezwaren voor wat betreft de stabiliteit. De Scheepvaart Inspectie in België zou strenger zijn dan in Nederland.

De garnalen die in Zeebrugge worden aangevoerd, worden gezeefd over een zeefmolen met daarin een zeefmat van 2,4 meter lengte en een spijlwijdte van 6,5 mm. Onder deze molen zit een vaste ziftselkraker, die vrijwel op dezelfde manier werkt als de krakers in Duitsland. De zeefmolen, de zeefmat en de ziftselkraker zijn van Belgisch fabrikaat. Het ziftsel wordt na het kraken ook nog met kleurstof overgoten, zodat eventueel gebruik voor menselijke consumptie helemaal niet meer aan de orde is. Het ziftsel wordt vernietigd.

De aanvoerkeuring gebeurt door een veterinaire. Op iedere kist gaat een brief met daarop datum en uur van de keuring en de naam van de keurmeester. De keurmeester ondertekent dit briefje. Het prijspeil van de garnalen viel ons niet mee. Vooral garnalen die niet dagvers zijn dalen sterk in prijs. Het is toch wel wat verwonderlijk dat Belgische handelaren in Holland wel een goede prijs betalen voor garnalen van soms drie of vier dagen oud. Vermoedelijk zit dit in het verschil tussen licht gezouten en flauwe garnalen.

De firma Huysseune is in Zeebrugge de grootste afnemer van garnalen. De firma koopt 80% van de aanvoer. De rest gaat in kleine partijen naar verschillende handelaren. In Zeebrugge zijn geen pelateliers. Alleen de firma Huysseune heeft pelmachines staan van de firma van Woensel.

Volgens Schiltz bedraagt de totale aanvoer ongeveer 800 ton garnalen. Het doel is om tot 1.400 ton uit te groeien. De Rederscentrale (en de P.O.) zijn groot voorstander om binnen de Europese Unie te komen tot uniformiteit in de zeven, de keuring bij aanvoer en het kraken van het ziftsel.

Na het gesprek met Bart Schiltz gingen we naar Blankenberge. Daar is geen vissershaven meer. Kleine scheepjes oefenen daar als hobby de garnalenvisserij uit.

Vervolgens gingen wij naar Oostende. In Oostende spraken we met een garnalenvisser, de schipper van de 0 533. Volgens deze visser zijn er in Oostende ongeveer 20 schepen die de garnalenvisserij uitoefenen. Men vist 's nachts. De vloot gaat om ongeveer 20.00 uur naar zee en komt de volgende morgen omstreeks 6.00 uur weer in de haven. De aanvoerders verkopen de nachtverse garnalen en bijvis aan particulieren. Dit gebeurt aan de vistrap. De vangst wordt, met uitzondering van een enkel vaartuig, aan boord gespoeld en gezeefd met een spoelsorteermachine. Als de garnalen gekookt zijn worden ze op koelbladen door de buitenlucht gekoeld. Lucht gekoelde garnalen dus. De meeste spoelsorteermachines zijn van het fabrikaat Verburg. De garnalen die door particulieren worden gekocht, worden thuis gepeld en aan restaurants verkocht. Per gezin ongeveer 15 kg. ongepelde garnalen. Ook kopen veel toeristen hun garnalen en vis aan de vistrap. De garnalen worden heel licht gezouten gekookt.

De verkoop aan particulieren bij de vistrap is een traditie van ruim honderd jaar. Op 25 maart 1989 stelden Burgemeester en Wethouders de vernieuwde vistrap aan de viskaai in gebruik. De vistrap bestaat uit een stenengebouw, verdeeld in 16 stalletjes. De eigenaren van 16 schepen beheren deze stalletjes. Alleen de vis van hun eigen schip en dagverse producten worden hier verkocht, De vistrap is een toeristische attractie. De verkoophoeveelheden worden aan het Ministerie opgegeven.

Bij grotere aanvoer verkopen de aanvoerders via de vismijn. Men doet dit liever niet omdat de prijs op de vismijn meestal lager ligt.

's Avonds spraken wij met nog een visserman. De vloot kon niet naar zee vanwege de storm. Ook deze aanvoerder was zeer content met de wijze van aanvoer in Oostende. Men past aan de wal geen controle op de grootteklasse-indeling toe. De zeeftrommels die wij in Oostende maten, van ongeveer 12 schepen, hadden allemaal een spijlopening van 6,5 mm. Wij zijn van mening dat de aanvoerders aan boord goed zeven.

Dinsdag 29 augustus 1995 gingen wij naar Nieuwpoort. De vloot lag binnen. Ook hier waren wij in de gelegenheid om aan boord van verschillende schepen de spijlwidte van de spoelsoorteermachines te meten. De spijlwidte bedroeg over het algemeen 6,5 mm. Eén schip had een trommel met spijlwidte van 6,0 mm. De spoelmachine had echter een spijlwidte van 6,5 mm.

Tevens spraken wij met de directeur van de vismijn, de heer Hovaere. Alle garnalen worden via de afslag verkocht. Het systeem (de vistrap) als in Oostende is in Nieuwpoort verboden. In de afslag staat geen zeefmolen. De garnalen worden dus ongezeefd verkocht. Ook hier worden licht gezouten garnalen aangevoerd. Er worden in Nieuwpoort geen garnalen gepeld. Alles gaat in de schaal naar de consument. De huidige vloot bestaat uit 20 schepen, waarvan er 3 op garnalen vissen. Eén vaartuig, de N 12, verkoopt zijn garnalen via Colijnsplaat. Het vaartuig lost zijn garnalen op een auto. vervolgens worden de garnalen daar gezeefd en verkocht. Dit vaartuig voert als enige flauwe garnalen aan. Een Hollandse visser is destijds een week mee geweest om het koken van flauwe garnalen aan de bemanning te leren.

Na Nieuwpoort vertrokken we richting Oostende in de hoop dat de garnalenvloot zee zou kiezen. Daar aangekomen besloten we om het Ministerie van Rijkswaterstaatwerken en Kust te bezoeken. Dit mede om aanvoergegevens te krijgen. We vroegen een onderhoud aan met de directeur van de Zeevisserijdienst, de heer Maertens. Hij ontving ons gastvrij en we hadden met hem een heel goed gesprek over met name de garnalenvisserij in België. Ook kregen we van hem aanvoergegevens van de Belgische vloot.

Wij constateerden dat er ongeveer 155 garnalenschepen geregistreerd staan. Waar die allemaal zijn is ons niet duidelijk. Vermoedelijk vist een groot deel op platvis. De vloot die op garnalen vist is de laatste jaren sterk ingekrompen.

Met uitzondering van de N 12, voeren de schepen geen flauwe garnalen aan. De aanvoer wordt direct aan de kust, dus in de vissersplaatsen geconsumeerd. Dit gebeurt voornamelijk door de garnaal in de schaal te eten. In 1993 bedroeg de aanvoer 510 ton. In 1994 670 ton. (hoeveelheden inclusief de verkoop aan de vistrap).

De heer Maertens was goed op de hoogte van het Produktschap Vis en het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Hij kent de voorzitter van het Produktschap Vis overigens persoonlijk.

's Avonds nog een gesprek gehad met een visser uit Oostende. De garnalenvloot bestond op dat moment uit 12 schepen. Diverse schepen visten op tong en schol. Bijna alles wordt op de vistrap gelost. Hij verwachtte een uitbreiding van de garnalenvloot en deelde mee dat drie eurokoters omgebouwd worden voor de garnalenvisserij. Zij zullen hun vangsten aanlanden in Zeebrugge

Woensdag 30 augustus 1995 nogmaals naar Nieuwpoort gegaan om daar nog vissers te spreken en de aanvoer te bekijken. Dit lukte bijzonder goed. Een auto van de firma Joka uit Colijnsplaat laadde de vangst van de N 12. Volgens de schipper zijn de prijzen in Nieuwpoort redelijk goed zolang de aanvoer niet groter wordt dan 200 kg. per schip per dag. De garnalen brengen dan Bfr 150 per kg. op. Zodra de aanvoer groter wordt daalt de prijs aanzienlijk. Over het aanvoeren in Colijnsplaat was

de schipper zeer tevreden. Bij de eerste aanvoer had hij wat ziftsel (doorval zo hij zei). Naar hij meedeelde lag dit niet aan de produktschapszeefmolen. Aan boord bracht hij in de spoelsortermachine een trommel aan met grotere spijlwidte. Als de N 12 zijn vangst per as laat vervoeren naar een andere visafslag, moet hij voor het gebruik van de loskade Bfr. 2 per kilo aan de vismijn in Nieuwpoort betalen.

Na Nieuwpoort weer terug naar Oostende gereden en daar van verschillende schepen de spijlwidte van de trommels gemeten. De widte bedroeg overal 6,5 mm. Rond het middaguur kwam de O 700 (garnalenvaartuig) binnen en loste zijn vangst aan de vistrap. De vangst wordt ook hier door een veterinaire op geschiktheid voor menselijke consumptie gekeurd. De controle op de juiste indeling in grootte gebeurt niet. Wel zeeft men aan boord goed, waardoor de te koop aangeboden garnalen naar onze mening zeker overeenstemmen met de norm voor grootte 2.

Ook de bijvangst lost men aan de vistrap. De vis ligt op ijs. Dit is een verplichting.

De heer Maertens was tijdens het lossen van de O 700 ook op de kade. De schipper merkte eerst nog naar hem op niets te zeggen tegen "die Hollanders". Na enkele vragen van onze kant vlotte het gesprek met de schipper prima.

Na Oostende gingen we terug naar Zeebrugge om de zeefmolen aldaar in bedrijf te zien. Volgens een medewerker van de vismijn, zouden er de volgende dag om 8 uur garnalen aangevoerd worden. 's Avonds een afspraak gemaakt met de directeur van de vismijn, de heer Pollet, om hem de volgende morgen te spreken.

De bewuste morgen (donderdag 31 augustus) gingen we om 7.30 uur naar de vismijn. We voerden daar een kort gesprek met de directeur, over het doel van ons bezoek. De organisatie manager, de heer Martin Dromme, gaf ons vervolgens een rondleiding, waarbij hij tevens uitleg gaf over de zeefmolen. De molen is gemaakt van hoogwaardig roestvrij staal en is vrijwel onderhoudsvrij geconstrueerd. Hiervoor heeft Dromme een reis langs de garnalenaanvoerhavens in Nederland gehouden. Met zijn indrukken is hij aan de slag gegaan en heeft er ongeveer een jaar aan gewerkt om de zeefmolen in Zeebrugge te realiseren.

De aanvoer van garnalen gaat per as. Dit voorkomt dat de garnalenvissers dagelijks een grote sluis moeten passeren om bij de vismijn te komen. De kisten waarin de garnalen aan boord verpakt zijn worden op een bordes gezet en dan in een trechter geleeqd. De trechter staat direct in verbinding met de zeefmat, zodat de garnalen direct op de zeefmat vallen. Er is dus geen opvoerband. Van dosering is dan ook geen sprake. De garnalen gaan dik over de zeefmat en bij het leegstorten van de kist schieten de eerste garnalen tot halverwege de mat, wat dus geen optimaal zeefresultaat geeft. Doordat de schepen geen flauwe garnalen aanvoeren, voegt men geen benzoëzuur toe. De afslag bepaalt door telling het stukstal. Tijdens ons bezoek lag het stukstal op ongeveer 700

per kg. Dit wordt bij de verkoop bekend gemaakt. De prijzen varieerden van Bfr. 112 tot Bfr. 132 per kg.

We hadden ook contact met handelaren en commissionairs. Zo spraken wij met de heer Philip de Hondt van de firma de Backer. Hij deelde mee dat de Belgische aanvoerders (nog) geen flauwe garnalen kunnen koken. Wel zijn er premies toegezegd om de vissers te bewegen om toch flauwe garnalen te maken. Tot op heden is dit nog niet gelukt. In Zeebrugge zullen naar verwachting enkele Eurokotters worden uitgerust voor de garnalenvisserij. Deze schepen zullen proberen flauwe garnalen aan te voeren.

Met de heer Huysseune spraken wij over de garnalenspelmachines die de firma heeft staan. De machines functioneerden niet naar behoren en waren daardoor niet in bedrijf.

Voorts met enkele vissers gesproken. Ook hier oefenen schepen de nachtvisserij uit en worden de garnalen door de buitenlucht gekoeld. Dit gebeurde jaren geleden ook in Nederland. De aanvoerders waren redelijk tevreden over de prijs, maar vonden het aantal handelaren op de markt te weinig in getal. In Zeebrugge zijn weliswaar tien handelaren, maar de vissers zeggen dat één handelaar de prijs bepaalt. Ook was er wat kritiek op de zeefmolen. Dit betrof het ontbreken van een benzoë-zuur-apparaat en het morsen van garnalen die dan verloren gaan. De aanpassingen zouden te lang op zich laten wachten. Op de meeste schepen staan spoelsortermachines van de firma Verburg. Alle met een spijlwijdte van 6,5 mm., waardoor men aan boord goed zeeft.

Bevindingen België

Zeebrugge:

- aan boord wordt goed gezeefd
- aanvoer en verkoop via de vismijn
- aanvoer keuring door een veterinaire
- controle indeling in grootteklassen, zeefmolen
- geen benzoëzuur-apparaat op de zeefmolen
- zeefmolen en zeefmat dezelfde afmetingen als in Nederland
- willen graag aanvoer van flauwe garnalen
- PO, Rederscentrale en visafslag voor uniformiteit binnen de E.U.
- veel promotie voor vis, veel viswinkels
- bepaling stukstal gebeurt door de afslag

Blankenberge:

- geen vissershaven meer (geen aanvoer)

Oostende:

- aan boord wordt goed gezeefd
- aanvoerkeuring door een veterinaire
- geen zeefmolen, dus geen controle op indeling in grootteklassen - vangst wordt grotendeels aan toeristen en particulieren verkocht
- vistrap historisch, meer als honderd jaar oud
- er wordt thuis gepeld voor de plaatselijke horeca
- aanvoer in kisten
- veel promotie voor vis, veel viswinkels

Nieuwpoort:

- aanvoer via de visafslag
- geen zeefmolen, dus geen controle op de grootteklassen indeling
- aan boord wordt goed gezeefd
- aanvoerkeuring door veterinaire
- verkoop aan particulieren niet toegestaan
- geen thuispellerij
- aanvoer in kisten en plasticzakken
- veel viswinkels

Algemeen:

1. Aan boord wordt goed gezeefd
2. Aanvoer in België niet van betekenis voor de handel in flauwe garnalen
3. Aanvoergegevens zijn voorhanden (opgave aanvoer vistrap vermoedelijk niet optimaal)

Aanbevelingen België

Zeebrugge:

1. Betere verdeling van de garnalen op de zeefmat (wellicht zeeflatje)
2. Onafhankelijke instantie belasten met de controle op indeling in groot teklassen
3. Benzoëzuur-apparaat op de zeefmolens

Oostende:

1. Niet tornen aan de vistrap
2. In de afslag een zeefmolen plaatsen

Nieuwpoort:

1. In de afslag een zeefmolen plaatsen

Opmerking Breskens:

Deze aanvoerhavens ondervindt sterke invloed van de Belgische afnemersmarkt. Dit heeft effect op de concurrentie-omstandigheden waaronder Breskens opereert.

Nu Zeebrugge ook een zeefmolen heeft en volgens de EU-normen gaat werken, moet het voor de Nederlandse P.O 's haalbaar zijn om afspraken te maken over uniforme zeefwijdte-maatregelen

Aanbevelingen algemeen

1. Onafhankelijke controle op grootte- en versheid binnen de EU.
2. Uniformeren zeefmethodiek in de EU.
3. Standaardzeefmolen definiëren.
4. Uniformeren denatureren van ziftsel door verplichten kraker en vaste montage daarvan.
5. Eenmalige controle op het kraken van ziftsel als de 6,8 mm maatregel van toepassing is
Dit rapport kwam tot stand op een moment dat de grootte 1 maatregel niet van toepassing was. Het is van groot belang indrukken op te doen op het moment dat de sortering 6,5 mm tot 6,8 mm gekraakt als ziftsel afgezet moet worden.
6. Bezoek aan Ditzum en Greetsiel in najaar.
7. Registratie van de hoeveelheden (gekraakt) ziftsel per garnalen-aanvoerhaven.
Na de reis verzochten we het Produktschap Vis om de ziftselhoeveelheden te registreren. De buitendienstmedewerkers verzorgen inmiddels de registratie. Op 14 juni 1995 verstrekte het hoofdkantoor de schriftelijke instructie. Ook de afnemers worden vermeld bij deziftselopgave.
8. Het is van belang om de aanvoer van garnalen zo veel als mogelijk in Nederland te concentreren. De werkwijze in Nederland bij controle op indeling in grootte en het keuren van de versheid functioneert goed.
De concurrentievoorwaarden komen overeen. het denatureren van het ziftsel verloopt bevredigend. Dit alles pleit er voor om garnalen op dit moment via het systeem in Nederland op de markt te brengen.
9. Onderzoek naar de bruikbaarheid van conserveringsmiddel in de vorm van granulaat.
10. Medewerking bedrijven bij in rekening brengen heffingen PO en Produktschap
11. Beperking duur visreis tot twee, uiterlijk drie dagen.

J.J.L.J. Holst

E.H.A. Hovius

Slotwoord

De oriëntatie heeft tot een aanzienlijke opsomming van bevindingen geleid. In verband daarmee hebben de rapporteurs diverse aanbevelingen in hun verslag opgenomen. Bij lezing van het verslag en door mijn aanwezigheid bij gesprekken met enkele handelaren wil ik de volgende aanbeveling toevoegen.

Opstarten van gestructureerd overleg in Nederland tussen de georganiseerde handel en aanvoer.

Het overleg aan aanvoerszijde zou moeten gebeuren door of namens de erkende producentenorganisaties. Het overleg van handelszijde door de VEBEGA of een delegatie daarvan.

Als doel van het overleg stel ik voor het bereiken van prijsoptimalisatie door afspraken over leveringen (hoeveelheden en prijzen).

De afspraken moeten voldoen aan de voorwaarden die de EU stelt. Enerzijds betekent dit dat de afspraken moeten passen in de taak en rol van de erkende producentenorganisatie. Anderzijds moeten de afspraken met en door de handel beantwoorden aan de mededingingsvoorwaarden. Overigens behoren door het internationale karakter van de garnalensector, afspraken op internationaal vlak eveneens tot de mogelijkheden.

Daarnaast is het van belang om met het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in overleg te treden over een aantal aanbevelingen die betrekking hebben op de uitvoering van de regelgeving.

P.J. de Niet

Rijswijk, 29 september 1995

Bijlage 1

Situatie garnalen in Nederland

Garnalen moeten in Nederland gekookt worden aangevoerd.

De visserij op garnalen is gebonden aan een vergunningensysteem. De schepen zijn uitgerust met spoel-sorteerapparatuur en kookinstallaties.

De duur van de visreizen varieert van dagvisserij tot vijf dagen.

De aanvoerders moeten na aanvoer hun garnalen voor de keuring op versheid en de controle op grootte aanbieden bij een onafhankelijke functionaris. Dit is de buitendienstmedewerker van het Produktschap Vis.

Er zijn momenteel acht visafslagen waar garnalen verhandeld worden. In elk van deze afslagen is een buitendienstmedewerker van het produktschap werkzaam.

De keuring van de garnalen gebeurt conform de criteria van de handelssnormenverordening (VO. EEG 104/76) en bevat in hoofdzaak organoleptische (uiterlijk, geur, kleur en smaak) criteria.

De controle op de grootte gebeurt eveneens conform het criterium van de handelssnormenverordening, waarbij de breedte van het pantser de norm is en de spijlwidte van de zeefmat het meetmiddel. De zeefmat wordt mechanisch bewogen en ondergaat een zeefslag. Tot op heden leveren twee bedrijven de complete zeefinstallatie, bestaande uit: opvoerband, raamwerk, ophanging zeefmat, zeefmat, kraker, poederapparaat en schakelkast.

De zeefinstallaties zijn nagenoeg identiek. Het zeefgedeelte van de installaties is gelijk. Het zeefresultaat van de installaties is uniform. De dosering van de opvoerhoeveelheid is daarbij van groot belang. In totaal zijn er 13 installaties operationeel. Elf zeefinstallaties zijn eigendom van het Produktschap Vis. Beide andere installaties zijn eigendom van desbetreffende visafslagen. In deze situatie heeft het Produktschap beide installaties goedgekeurd voor wat betreft de controle op de grootte. Eén afslag sorteert in aansluiting aan de controle de garnalen in drie handelsklassen.

Het zeefgedeelte van de zeefmat heeft een lengte van 2,4 meter en een breedte van 67 cm. De spijlwidte gemeten tussen de spijlen bedraagt voor controle op grootte 2, 6,5 mm. Voor controle op grootte 1 bedraagt de spijlwidte 6,8 mm.

De opvoer van de garnalen gebeurt met een opvoerband. Het toerental van de band is afgesteld.

Onder de zeefinstallaties zijn vaste krakers aangebracht. De buitendienstmedewerker is verantwoordelijk voor de goede werking van de kraker.

Het gekraakte ziftsel wordt afgezet met bestemming diervoeder of wordt vernietigd (destructie).

De bepalingen over aanvoer en verhandeling van garnalen staan in de Garnalenverordening 1994.

De Producentenorganisaties (PO Texel, PO Vissersbond, PO West en PO Wieringen) beslissen over de prijsregeling en de zeefwidte (grootte 1 of 2) voor hun leden.

Bijlage 2

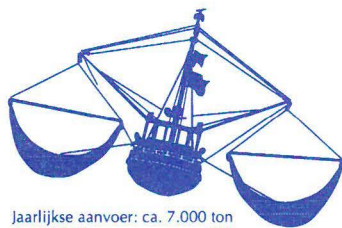
VOOR KWALITEIT

- 1 goed sorteren voor het koken
 - ♦ *bijvangst verwijderen*
- 2 garnalen goed gaar koken (roeren)
- 3 kookwater vaak verversen (tenminste na drie kooksels)
- 4 goed spoelen
 - ♦ *direct na koken spoelen*
 - ♦ *temperatuur van water ca. 4 ° C*
 - ♦ *schoon water*
- 5 goed nalezen
 - ♦ *schone handen*
 - ♦ *gereinigde en gedesinfecteerde tafels*
- 6 voor het verpakken: goed afkoelen tot 2 ° C
- 7 goed verpakken, bij voorkeur in kisten met ronde hoeken
 - ♦ *bij gebruik van geperforeerde zakken van 25 liter: garnalen in lagen van maximaal 20 cm.*
 - ♦ *maximaal 10 kg. garnalen per zak*
 - ♦ *geen ijs of zeewater in de zakken*
 - ♦ *niet meer dan twee zakken per kist*
- 8 verpakte garnalen opslaan bij 0 ° C
- 9 schoon en netjes werken
 - ♦ *schone kisten / manden gebruiken*
 - ♦ *apparatuur en materialen schoonmaken (minimaal 1 x per dag)*
 - ♦ *werkdek schoonmaken*
 - ♦ *schone kleding, handen e.d.*
 - ♦ *garnalen niet in contact laten komen met uitwerpselen van vogels*
- 10 na lossing
 - ♦ *ruim / opslagruimte schoonmaken*
 - ♦ *werkdek schoonmaken*

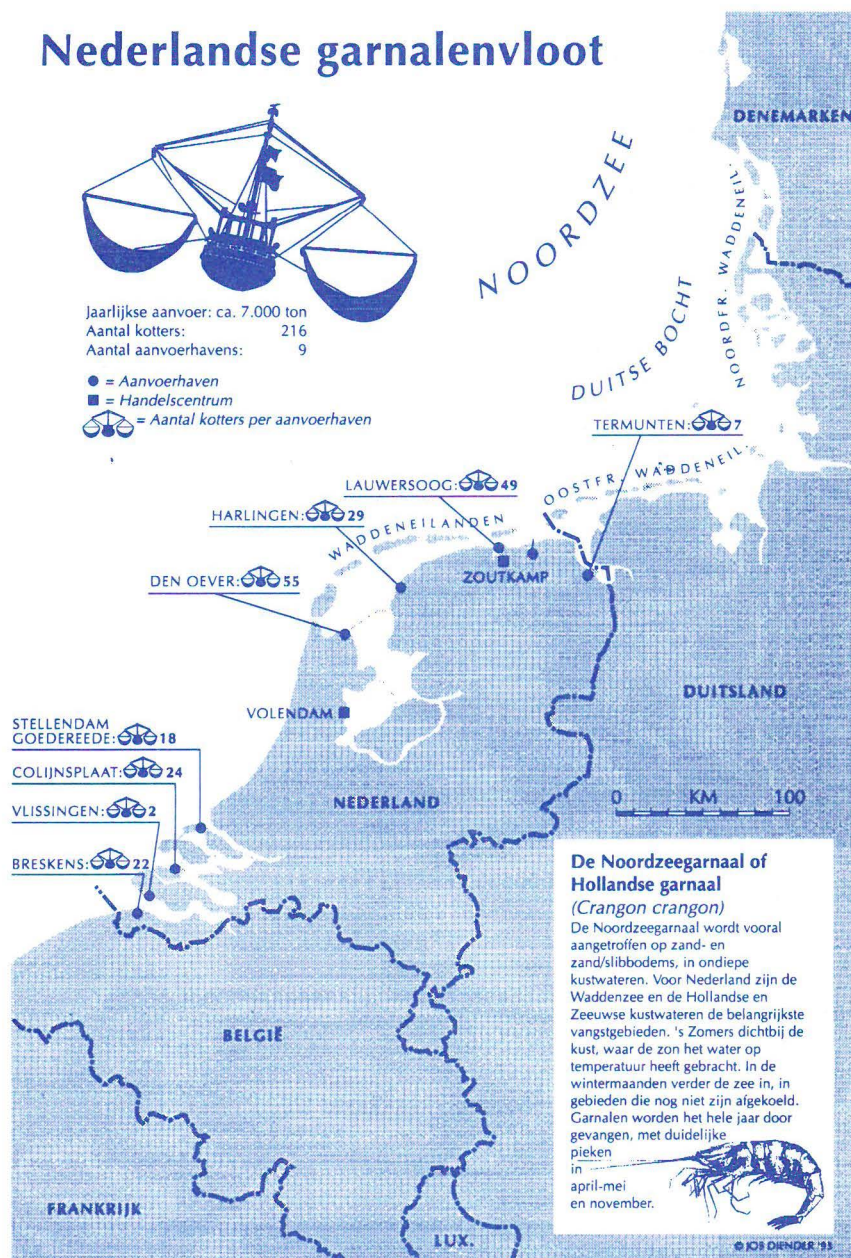
Bijlage 3

Nederlandse garnalenvloot

Jaarlijkse aanvoer: ca. 7.000 ton
 Aantal kotters: 216
 Aantal aanvoerhavens: 9

- = Aanvoerhaven
- = Handelscentrum
- = Aantal kotters per aanvoerhaven

De Noordzeegarnaal of Hollandse garnaal

(Crangon crangon)
 De Noordzeegarnaal wordt vooral aangetroffen op zand- en zand/slibbodems, in ondiepe kustwateren. Voor Nederland zijn de Waddenzee en de Hollandse en Zeeuwse kustwateren de belangrijkste vangstgebieden. 's Zomers dichtbij de kust, waar de zon het water op temperatuur heeft gebracht. In de wintermaanden verder de zee in, in gebieden die nog niet zijn afgekoeld. Garnalen worden het hele jaar door gevangen, met duidelijke pieken in april-mei en november.

© JOS DIRNDLER '95

Bijlage 4

HEIPLOEG**VEJESEDDER**

: 945155

Leverander: WR 122 Dato: 26-5 95

31	Ka.	Salt 1	559	kg	34,68	%	559	kg	6,00
24	Ka.	Salt 2	435	kg		%	435	kg	5,50
23	Ka.	Salt 3	597	kg		%	597	kg	5,00
1	Ka.	Salt 4	21	kg		%	21	kg	5,00
	Ka.	Salt 5	16	kg		%		kg	
89		Total	1628	kg		%	1612	kg	5,48
	Ka.	Fersk 1		kg		%		kg	
	Ka.	Fersk 2		kg		%		kg	
	Ka.	Fersk 3		kg		%		kg	
	Ka.	Fersk 4		kg		%		kg	
	Ka.	Fersk 5		kg		%		kg	
		-Total		kg		%		kg	

Bemærkninger:

HFL 8.836,50Underskrift:

DANSK HEIPLOEG
 HAVNEPLADSEN 4
 HAVNEBY 6792 RØMØ
 TELF. 74 75 55 50
 TELEFAX 74 75 56 00

Rømø, den 26.5.95

Gekøbt April 1995	Geliefert P.O. April 1995
Dänische 218.334 kg	6.237 kg
Deutsche 64.815 kg	1.765 kg
Holländ: 177.534 kg	6.098 kg
Englische 4.676 kg	336 kg
Total 465.359 kg	14.436 kg

